

ENDONEZYA'NIN G20 DÖNEM BAŞKANLIĞI VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI GÖLGESİNDE BALİ ZİRVESİ

METİN ZENGİN

Referans için: Zengin, Metin. "Endonezya'nın G20 Dönem Başkanlığı ve Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde Bali Zirvesi". İNSAMER Analiz. 06.05.2022.

 Analiz

Güneydoğu Asya'nın ekonomi ve nüfus devlerinden biri olan Endonezya, son dönemde siyasi yönüyle ön plana çıkıyor. Nitekim dünyanın güçlü ekonomi kuruluşlarından olan G20'nin bu yılki zirvesinin 15-16 Kasım tarihleri arasında, Endonezya'nın turistik adası Bali'de yapılması planlanıyor. Geçen sene, üye ülkelerin katılımıyla İtalya'nın başkenti Roma'da yapılan G20 zirvesinin bu sene Rusya-Ukrayna Savaşı gölgesinde geçmesi bekleniyor.

G20, 1999 yılında Asya'da yaşanan ekonomik krizden sonra bakanlıklar düzeyinde kurulan ve 2008 yılındaki

mali krizden sonra önemi daha da arttan bir forum. Dünya ticaretinin %75'ini ve dünya nüfusunun %60'ını kapsayan G20 formunun amacı; sürekli krizlerle sarsılan dünya ekonomisinde istikrarı sağlamak, ekonomik ve uluslararası ticaret gibi konularda üye ülkeler arasında iş birliği oluşturmak. G20 içerisinde G7 ülkeleri olan Fransa, ABD, Japonya, Kanada, Almanya, İtalya ve İngiltere'yle beraber Türkiye, Arjantin, Brezilya, Rusya, Çin, Hindistan, Güney Kore, Meksika, Endonezya, Suudi Arabistan, Japonya ve Güney Afrika Cumhuriyeti bulunuyor.

Ayrıca Avrupa Birliği'ne (AB) bağlı diğer ülkeler de G20 içerisinde tek bir katılımcı tarafından temsil ediliyor. Her sene üye ülkelerden birinin dönem başkanlığını yaptığı zirvenin bu sene Endonezya'da, gelecek sene ise Hindistan'da yapılması planlanıyor.

G20'nin önemli ülkelerinden olan Rusya'ya, Ukrayna'ya saldırmasından sonra başta ABD olmak üzere AB ülkeleri ve NATO tarafından uygulanmaya başlanan yaptırımlar, en çok ekonomik ve siyasi alanda kendini gösteriyor. Bazı ülkelerin Rus diplomatları sınır dışı etmesi, Rus heyetlerinin katıldıkları uluslararası toplantılarda protesto edilmeleri ise, siyasi alandaki yaptırımlar arasında. Bu yıl yapılacak olan G20 zirvesine Rusya'nın katılıp katılmayacağı meselesi de önemli tartışmalara sebep oluyor. ABD ve AB ülkeleri Rusya'nın zirveye davet edilmemesi gerektiğini savunurken Rusya ise Bali'de yapılacak olan toplantıya katılacağını ısrarla vurguluyor. Nitekim Rusya'nın Jakarta Büyükelçisi Lyudmila Vorobieva, mart ayında yaptığı açıklamada, Putin'in Bali'deki zirveye katılmak istediğini söyledi. G20 dönem başkanlığını yürüten ve bu seneki toplantıya ev sahipliği yapacak olan Endonezya hükümeti ise, bu tartışmalar arasında tarafsızlığını koruyarak uzlaşmacı bir siyaset takip ediyor.

Rusya'nın Bali'de yapılacak olan G20 zirvesine katılmasıyla ilgili tartışmalar devam ederken 20 Nisan 2022 tarihinde Washington'da düzenlenen ve G20 maliye bakanlarının katıldığı zirvede Rusya heyeti temsilcisi konuşmasını yaptığı sırada ABD, İngiltere ve Kanada heyetlerinin toplantı salonunu terk etmesinden sonra, Rusya'nın G20 üyeliğinin sonlandırılmasına yönelik tartışmalar tekrar gündeme taşındı. Nitekim ABD Başkanı Joe Biden da mart ayında yaptığı açıklamada, Rusya'nın G20 üyeliğinden çıkarılması gerektiğini söylemişti. Benzer bir durum 2014'te Rusya'nın Kırım'ı ilhakından sonra da yaşanmış ve Rusya 2017 yılında G8'den (şimdiki G7) ayrılmıştı. Aynı durumun G20 için yaşanıp yaşanmayacağı ise şimdilik belirsizliğini koruyor. Ancak G8'den farklı olarak G20 içerisinde başını Çin Halk Cumhuriyeti'nin çektiği ve aralarında Hindistan'ın da bulunduğu bazı devletler, Ukrayna Savaşı'nda Rusya'yı destekliyor. Bu sebeple Rusya'nın üyeliğinin sonlandırılmasının G20 içerisinde nasıl bir tepki oluşturacağını kestirmek pek mümkün değil.

G20 dönem başkanlığını yürüten Endonezya, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısını "kabul edilemez" olarak nitelendirse de Rusya'ya karşı doğrudan bir tavır sergilemekten kaçınıyor. Bunun temel sebeplerinden

biri, Endonezya'nın Rusya'yı Çin ve ABD'ye alternatif bir güç olarak görmesi. İç işlerine müdahale etmeleri çekincesiyle Çin ve ABD'ye güvenmeyen ve Güneydoğu Asya'da bağımsız bir liderlik kurmaya çalışan Endonezya için Rusya, uzak bir müttefik konumunda. ABD'nin Endonezya'da 1957-1961 yılları arasında yaşanan ve tarihe Permesta Ayaklanması olarak geçen iç savaş dönemi boyunca hükümet karşıtı güçleri desteklemesi, 1999 yılında da Doğu Timor'daki çatışmalar sonrasında Endonezya'ya ambargo uygulaması, Endonezya hükümetinin ABD'ye karşı güvensizliğinin temel sebepleri arasında. Yine Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1965 yılında Endonezya'da hükümet karşıtı askerî bir darbeyi desteklemesi ve Güney Çin Denizi'nde yayılcı bir politika izlemesi, bu iki devlet arasında da güvensiz bir zemin oluşturuyor. Güneydoğu Asya'ya coğrafi uzaklığı nedeniyle Rusya'yı güvenli bir müttefik olarak gören Endonezya, ayrıca savunma sanayiinde ABD'ye bağımlı kalmak istemediğinden, Rusya'dan silah almak için anlaşmalar yapmış bulunuyor. 2000'li yılların başından itibaren Rusya'dan savaş uçağı almak için girişimlerini sürdüren ve 2019 yılında iki adet SU-30 tipi savaş uçağını teslim alan Endonezya hükümeti, ABD'nin ambargo uygulamasından çekindiği için Rusya'yla yapılan silah anlaşmalarını şimdilik askıya almış durumda.

Uzun vadede dağılmış bir Rusya, Endonezya'nın siyasi ve askerî çıkarlarına ters düşüyor. Zira Rusya, Endonezya için Çin ile ABD arasında bir denge siyaseti oluşturması ve bağımsız bir dış politikası izlemesi için alan oluşturuyor. Ayrıca Endonezya halkı da Çin ve ABD'den ziyade Rusya'ya sempati duyuyor. 2021 yılında yapılan bir ankete göre, Endonezyalıların %16'sı ABD'ye güvenirken bu oran Çin için %41, Rusya için ise %47 civarında. Yine Endonezya halkı Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki yayılcı politikasını bir tehlike unsuru olarak görmesine rağmen ABD'nin Çin'i bahane ederek Endonezya'nın iç işlerine karışmasını onaylamıyor.

Endonezya hükümeti, 15-16 Kasım tarihlerinde yapılacak olan G20 zirvesinde ABD ve Rusya'yı aynı masada buluşturmak için çaba sarf ediyor. Endonezya'nın yüklendiği bu tarihî rol, Endonezya tarihinde bir ilk değil. Nitekim 1955 yılında ABD ve Sovyet Rusya'nın başını çektiği kutuplaşmaya dâhil olmak istemeyen, sömürgeciliğin etkisinden yeni kurtulmuş 29 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen Bandung Konferansı da Endonezya'da yapılmıştı. Türkiye'nin de katıldığı bu konferansta insan haklarına saygı duyulması; ülkelerin bağımsızlığına saygı duyulması; bütün ırklara saygı duyulması; büyük, küçük bütün devletlerin eşit kabul edilmesi;

Ülkelerin birbirinin iilerine müdahale etmemesi gibi önemli kararlar alınmıştı.

Bandung Konferansı'na ev sahipliği yapmakla tarihî bir sorumluluk üstlenen Endonezya, 67 yıl sonra Bali zirvesiyle bu sorumluluğu tekrar ediyor. Pandemi sürecini atlatma aşamasında olan ülkeler ise, bu toplantıda alınacak kararlara kilitlenmi durumda.

Geçen sene Roma'da yapılan G20 zirvesinde, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) desteklenmesi,

kadınların i hayatına katılımı ve özel sektörün iklim değişikliğine etkisi gibi konular ele alınırken bu sene yapılacak zirvede kripto paralar, gıda güvenliği, ticaret savaşları ve iklim değişikliği gibi konuların tartiılması bekleniyor. Rusya'nın zirveye muhtemel katılımı durumunda G7 lkeleri tarafından protesto edilmesi ihtimali bir hayli yüksek gözükse de Bali'de yapılacak olan zirvenin nasıl bir havada geçeceği önümüzdeki birkaç aylık süreçte netlik kazanacak.

KAYNAKÇA

Aydın, M.K. (2018). "Bandung Konferansı ve Türk Basınına Yansımaları". Turkish Studies, C. 13, S. 24, 33-60.

Hamilton, N., D. McRae. (2015). Indonesia: Balancing The United States And China, Aiming For Independence, The United States Studies Centre, Sydney.

Ordaniel, J. (2021). "The United States and Indonesia: Re-Converging Strategic Interests in the Indo-Pacific". Issues & Insights, Conference Report, C. 21, S.2.

<https://thediplomat.com/2019/08/new-upgraded-su-30-aircraft-delivery-highlights-indonesia-air-force-capabilities/>

<https://www.eastasiaforum.org/2022/04/20/indonesia-is-a-fence-sitter-on-the-russia-ukraine-crisis/>

<https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/G-20-tensions-mount-as->

[Western-finance-ministers-walk-out-on-Russia](https://www.aljazeera.com/news/2022/4/20/officials-walk-out-of-g20-meeting-over-russia-participation)

<https://www.aljazeera.com/news/2022/4/20/officials-walk-out-of-g20-meeting-over-russia-participation>

<https://guneydoguasyacalismalari.com/2022/04/19/kuresel-krizlerin-golgesinde-endonezyada-g-20-zirvesi-hazirligi-indonesias-preparation-for-the-g-20-summit-in-the-shadow-of-the-global-crisis/>

<https://www.southcentre.int/question/revisiting-the-1955-bandung-asian-african-conference-and-its-legacy/>

<https://www.investopedia.com/terms/g/g-20.asp>

<https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/23/putin-russia-g20-economy-ukraine-war/>